

תהלתו בקהל חסידים

דברי תורה, סיפורים ומשלים
מאת המנהל הרה"ח ר' יצחק אהרן קליין שליט"א

שבת חזון

מעלת שבת זו גבוהה במאוד מאד ויש לנצל אותה כראוי לה, והטעם ע"פ משל, לנר אם מדליקין אותו במקום חושך ואפלה ניכר האור היטב, אבל אם מדליקין אותו ביום, אינו ניכר כל כך, וימי בין המצרים המה ימים עצובים, שמתאבלים בהם על חורבן הבית, ולכן כשבא שבת שהוא אור ליהודים, הוא מאיר הייטב בימים החשוכים האלו.

(הרה"ק מרוזין זי"ע)

ה' אלוקינו דבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת בהר הזה הפרשה הזאת נקראת תמיד בזמן 'בין המצרים' – שבת חזון, והיא מרמזת לנו שאפילו שחורב עלינו המקדש אבל נשאר לנו "השבת" שאפשר להתרומם על ידה גם בימות החורבן, וזה הרמז בפסוק, "ה' אלוקינו דבר אלינו בחורב" אף בזמן שהמצב 'חורב' בזמן החורבן, "רב לכם שבת", מלשון 'שבת' אף כי כל המועדים הם לפי הזמנים שמקדש ישראל והזמנים, אבל שבת הוא קביעה וקיימא גם בזמן הזה, ואז רב לכם ואפשר להתרומם, וזה גם הרמז מש"כ בגמרא (שבת י:) מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, לרמז אף כשבית המקדש נגנז בבית גנזי, ושבת שמה, יש תחליף זמני הנקרא שבת.

(תפארת שלמה)

ה', אבל עד עכשיו היה לך רק יצה"ר איך היית מסוגל לעמוד נגדו ולהתעלות במעלות התורה והיראה. ענה לו בנו, הרי ידוע שאסור לשמוע בעל דין יחיד וצריך שיעמדו שני הצדדים יחד, אמרת לו מי הבע"ד שלך הלא הוא יצה"ר א"כ אסור לי לשמוע אותך בכלל, עליך לחכות עד שגם הוא יגיע ואז אשמע שניכם יחד אבל אותך לבד לא אוכל לשמוע.

(אוצר אפרים)

אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל

וקשה, מדוע לא הזכיר משה 'מסה ומריבה ותבערה וקברות התאוה' וי"ל, על מסה ומריבה לא הזכיר כיון שגם הוא נענש שאמר לו הקב"ה יען אשר לא האמנתם בי, ומה שלא הזכיר תבערה וקברות התאוה משום שלא חטאו בו אלא האספסוף וקצה המחנה, וא"כ הפירוש הוא כך, אלה הדברים אשר דיבר משה, וכיון שהוא המדבר לא הזכיר שאר הדברים (שגם הוא נענש) שהיו רק בערב רב ובהפחותים.

(אלשיך הק')

אהרי הכותו את סחון מלך האמורי אשר יושב בחשבון

ויש לתמוה על הלשון אשר 'יושב' בחשבון – בלשון הווה, והיה צריך לומר אשר 'ישב', כי התורה כתבה ויקח ישראל את כל הערים האלה וישב בחשבון וכו'. ואולי י"ל עפ"י הגמ' בברכות מט, שהנתינים מז' אומות היו בימי משה, שנאמר מחוטב עציך עד שואב מימין, וא"כ שפיר כתיב האמורי אשר יושב – עדיין – בחשבון, ואלו הם הנתינים שהתגיירו בימי משה (משך חכמה)

ויאמרו טובה הארץ וכו'

ברש"י הק' הוסיף מי הם שאמרו טובתה, יהושע וכלב. ותמה הרמב"ן, א"כ מה הטענה נגד בניי ששמעו למרגלים שהיה עשרה אנשים ולא שמעו ליהושע וכלב שהיו רק שניים. ונראה ליישב, דהנה אמרו חז"ל מילתא דעבידא לאגלויי לא משקרי אינשי ויותר יש להאמין להם ממי שטוען דברים שלא עבידא לאגלויי. והנה יהושע וכלב ששבחו את הארץ היו דבריהם מילתא דעבידא לאגלויי וי, כי כשיבואו לארץ ישאל יראו כולם אם הדברים נכונים. אבל שאר המרגלים שאמרו לא נעלה ונתנה ראש

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן

התורה רמזה בפסוק זה לבאר האין שמעו כל ישראל את דבריו של משה, הלא מחנה ישראל היה ג' פרסאות על ג' פרסאות, והאין היה קולו נשמע למרחק רב כזה אל כל ישראל. ומרמז, לפי שהיה בעבר הירדן – על האותיות שאחר תיבת 'הירדן' שהם אותיות 'שכינה', כי אחר היו"ד הוא כ"ף, ואחר הרי"ש הוא ש"ן, ואחר הדל"ת הוא ה', ואחר הנו"ן הוא סמ"ך שהוא אות המתחלף בש"ן, ועל ידי שהיה שכינה מדברת מתוך גרונו של משה הלכה קולו של משה ונשמעה בכל מחנה ישראל.

(הרה"צ ר' אברהם מסטרעטין זי"ע)

ובדבר הזה אינכם מאמינים בה'

יש לרמז בזה על אנשים אשר תולים כל פרנסתם בעסק שעוסקים בה ואם יזדמן מקרה או סיבת שנלקח ממנו את העסק שעוסק בו מתיאש מן הרחמים ודומה בעיניו שכלתה לו פרנסתו, אך הם סכלים שהרי הקב"ה זן ומפרנס מקרני ראם עד ביצי כינים ויושיע אותם ממקום אחר. וזהו שאמר הכתוב 'ובדבר הזה' – אם תולים כל הפרנסה שלכם דוקא בדבר

הזה, זה מוכיח ש'אינכם מאמינים בה' א", כי מי שהוא מאמין משכיל לנכון כי אין פרנסתו אלא מידו הרחבה והמלאה ואינו תלוי כלל בדבר הזה.

(הרה"ק ר' יודא צבי מסטרעטין זי"ע)

ה' א' יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים.

איתא במדרש כאן, אמר ר"א בן יעקב בברכותיו של משה יש בה מסוף העולם ועד סופו, מה כתיב אלף 'פעמים' ולא כתיב אלף 'פעם'.

להבין ולהשכיל זה המדרש יש לפרש עפ"י התרגום יונתן בפ' בלק

הסובר שמחנה ישראל היה ששה פרסאות על ששה פרסאות, ומשה בירך אותם יוסף ה' עליכם אלף פעמים ששה שהם ששת אלפים פרסאות. ואיתא בפסחים צד, אמר רבא שיתא אלפי פרסה הוי עלמא, א"כ ברכתו של משה שפיר מסוף העולם ועד סופו, ומ"ש בהמשך, 'פעם' אין כתיב כאן אלא 'פעמים', נקט זה לפי הסובר בברכות נד, שמחנה ישראל היה ג' פרסאות, וא"כ יתבאר אלף פעמים כאילו כתיב פעמיים אלף שהם ג' פרסאות

כפול אלפיים שהם בדיוק ג"כ ששת אלפים פרסאות ושפיר מובן מסוף העולם ועד סופו. (כרם שלמה בשם ר' דוד אופנהיים זצ"ל)

שמוע בין אחיכם

במס' סנהדרין ז: אזהרה לבי"ד שלא ישמע דברי בעל דין לפני שיבא בעל דין חברו. מעשה היה כאשר מהר"י מבעלזא זי"ע הגיע למצוות, שאלו אביו ה'שר שלום' זי"ע, תאמר לי בני מעכשיו יהיה לך יצר טוב המסייע לך לעבודת

רמז בפרשה

בחז"ל שנגמרו בתיקו ר"ת ת'שבי 'תרץ ק'ושיות ו'איבעיות.

(שם משמואל)

באר היטב

בשבועים לשון – רש"י

כשמחשבים את המילה 'היטב' בגימטריא המתגלגל דהיינו ה – הי – היט – היטב. בסך הכל יוצא שבועים, לרמז על משה שביאר את התורה בשבועים לשון

(שפתי חכמים)

זולתי כלב בן יפונה הוא יראנה

נרמז בפסוק 'יראנה' בגימטריא 'חברון' שמיועד לכלב בן יפונה.

(נפלאות חדשות)

לא חסרת דבר

כל דבור ודבור שהיה אדם מוציא מפיו במדבר בין במאכל ובין במשתה ובין במלבושים נאים, כמו שהוציא מפיו כך היה הקב"ה ממציא לו אותו דבר שביקש.

(ש"ך עה"ת)

אלה הדברים

דברי משה רבנו כאן מא' שבט עד ז' אדר הם שלושים ושש ימים, וסימנך 'אלה' בגימטריא ל"ו, הדברים אשר דבר משה.

(פנינים)

מזל סוף

בא לרמז על דברי חז"ל 'ושבו יום אחד לפני מתנתך' שיחשוב לנגדו שהוא מזל היום האחרון לחייו שהוא סוף כל אדם.

(אלשיך הק')

אחד עשר יום מחורב

מרמז על אחד עשר יום שמתאבלים על חורבן בית המקדש, דהיינו תשעה ימים של חודש מנחם אב, ושבעה עשר בתמוז, ועשרה בטבת.

(כלי יקר)

הואיל משה באר את התורה

'הואיל' אותיות 'אליהו', לרמז כשם שמשה רבנו באר את התורה כך יבוא אליהו בעתיד ויתרץ את כל השאלות

ונשובה מצרים הרי לא יראו לעולם וא"כ לא יתגלה האמת כי יחזרו כולם למצרים, ולכן היה טענת משה לישראל שהיה להם להאמין יותר לדברי יהושע וכלב נגד המרגלים כי מילתא דעבודי לאגלויי לא היה משקרים ואפי"כ לא אביתם לעלות וכו' (מהר"ל דיסקין)

כי ה' א' ברכך בכל מעשה ידיך וכו' ה' א' עמך לא חסרת דבר

לכאורה זה כפל לשון, כי אם ה' ברכך זה סימן שהוא עמך ולכן ברכך. וי"ל, דהנה אמרו חז"ל (מכילתא פר' בשלח) אין ישראל ניוזין אלא בזכות אמונה. וביארו המפרשים, שהטעם שאין הקב"ה עובר על 'לא תלין' כשאינו נותן שכר מצוה בהאי עלמא, כיון שהשווכר את הפועל ע"י שליח אמרו חז"ל שאז אינו עובר על לא תלין פעולת שכיר והתורה נתנה ע"י משה רבינו והוא היה השליח. אבל אנכי ולא יהי לך אמר הקב"ה בעצמו לבניי ולכן נזונים בעוה"ז שכר על שמקיימים מצוה זו. וזה ההסבר בכפל הלשון ה' א' ברכך לא חסרת דבר, והרי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ועל זה מיישב הפסוק כי ה' א' עמך - היה לך אמונה ארבעים שנה במדבר שה' א' עמך כמ"ש 'לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה' ולא עבדו אלוהים אחרים, ועל מצות אמונה בה', אנכי ולא יהי לך, על זה משלם ה' בעוה"ז.

(מקח טוב)

בן מאה ועשרים שנה אנכי היום

כתב רש"י הק' היום מלאו ימי ושנותי. ויש להבין, מהיכן ידע משה שהולך למות הרי אין הקב"ה מודיע מידת ימיו של אדם (שבת ל) ומי הודיע למשה. ותריץ האור החיים הק', כי ארבעים יום קודם מיתתו מודיעים לאדם המבין ע"י שינוסו הצללים הצל שמלווה את האדם בכל ימי חייו ולכן ידע משה יום פטירתו.

(אוה"ק)

גם כי התאנף ה' בגללכם

וקשה איך הכניס משה הגזירה שלא יכנס לארץ בתוך מעשה המרגלים, הרי הוא נענש על חטא מי מריבה שאין לוה שום שייכות עם הגזירה שבחטא המרגלים. ונראה לפרש עפ"י דברי המדרש תנחומא מפני מה נקבר משה בחו"ל כדי שהמתים שבחו"ל יהיו חיים לעתיד בזכותו כמ"ש ברש"י בפ' וזאת הברכה, נמצא שבשעה שגור ה' בחטא המרגלים למות במדבר הכין הקב"ה את משה רבנו שלא ייכנס לארץ כדי להחיות עמו מתי מדבר אלא שאח"כ נתגלגל הדבר עם מעשה מי מריבה ושם נתחנקה הגזירה ואז אמר הקב"ה למשה יען לא האמנתם בי וכו' אבל ראשית הגזירה היה בעבור בניי בחו"ל ולכן אמר גם כי התאנף ה' בגללכם, עקב חטאתכם במרגלים יצאה בי יד ה' למות במדבר לעמוד בראש גולים ליום התחייה.

(תורת מהרי"ץ)

אחינו המסו את לבבנו

הובא בבעל הטורים ד' פעמים כתיב לבבנו אחינו המסו את לבבנו, להטות לבבנו אליו, נשא לבבנו אל כפם, ונמס לבבנו. יש לפרש הקשר ביניהם בס"ד, ידידע דהגלות היותר מר הוא אם אנחנו בגלות אצל אחינו בניי הכופרים ואינם מאמינים דהנאולה יהיה שלא בדרך הטבע כמו שאנו רואים בעוה"ז בדור הזה בכח שקראו לעצמם ציונים ולפי דעתם השפלה יכולים להקרא יהודי גם אם אין מקיימים תורה ומצוות בפועל ודי להם אם בלב הוא יהודי ומאמינים שאפשר לכבוש את ארץ ישראל בדרך הטבע ההיפך ממה שנאמר 'אם בחקתי תלכו וכו' וישבתם לבטח בארצכם'. והם אומרים בכח יגבר איש, וזאת היתה עצת מרגלים שהמסו את לבבנו, ואמרו אנא אנחנו עולים, שסברו שצריך לכבוש הארץ בדרך הטבע, אבל באמת הוא כמו שאמרה רחב כי שמענו את אשר הוריש ה' את מי ים סוף ונשמעו ונמס לבבנו שייכבשו ישראל שלא בדרך הטבע, והעיקר להטות לבבנו אליו ועל ידי זה נזכה לישועתו ולא די במחשבת הלב אלא ונשא לבבנו אל כפם דוקא לעשות המצוות בפועל ממש

עם כפינו, ומרמז הפסוק שאמרו בניי 'אנא אנחנו עולים' איך תהיה לנו עליה אם המצב שאחינו המסו את לבבנו ה' ישמרנו ויציילנו מהם מעתה ועד עולם. (ויגד יעקב)

ה' א' דבר אלינו בחורב לאמר

ידוע שבזמן שאין ביהמ"ק קיים יש אופן שיהיה כאילו הקרבנו קרבנות, כמ"ש: 'ונשלמה פרים שפתינו', וכן אנו מתפללים שיהא שיה שפתינו חשוב ומקובל ומרוצה לפניך כאילו הקרבנו קרבן התמיד במועדו. ונרמז כאן 'ה' א' דיבר אלינו בחורב',

התורה כמו שמקובל בידנו ת"שבי יתרץ קושיית ואיבעיית. ומדויק הלשון 'באר את התורה הזאת לאמר' - רמז לדורות, שעתיד גם אלי' לבאר את התורה.

אמנם קשה איך יוכל אלי' להורות הרי תורה לא בשמים הוא. אלא צריך לומר כמו שפירש החת"ס זי"ע בשו"ת חלקו' סי' צח' שאל"י לא עלה למעלה בגופו אך נשמתו עלתה וגופו שורה בגן עדן התחתון בעוה"ז וביום הגיע הבשורה תתלבש נשמתו בגופו הקדוש ואז הוא ככל אדם. והיות

א מעשה

הרה"ק ר' יעקב יצחק - החוזה מלובלין זי"ע - תשעה באב תקע"ה

שצריכין לסבב ולמשוך התבל מלמטה ואז יתגלגל הגג מלמעלה, היינו כנהוג לפחות דלתות צירי הגג של סוכה. ועז' השיב הרבי מלובלין: "כן, זהו רצוני ומאויי 'איך זאל דרייען פון אינטען, און עס זאל זיך אויף מאכען פון אויבען. (הקדמת ס' דרכי חיים ושלום).

★

"מקובל אצל הצדיקים בשם רבינו הקדוש החוזה מלובלין זי"ע, כי היתה נפשו שמחה בלימוד הש"ס בבואו למימרת רב נחמן בר יצחק. והגיד כי הבעל דבר רצה ליתן לו הרבה מדרגות יותר ולהניח לו הרבה דברים רק שלא ילמוד גמרא ובפרט מימרת רב נחמן בר יצחק. והכיר מזה וידע ברוח קדשו שזהו תיקון גדול לנפש לרצונו יתברך שמו רק שילמדו גמרא, ובפרט בבואו לדברי רב נחמן בר יצחק כנזכר. ע"כ שמעתי וקדושת דבריהם ז"ל עמוקים מני ים". (ד"ת להרה"ק ממנוקאטש ח"א אות כב).

★

"וכן היה הדרך של הקדוש ר' יעקב יצחק מלובלין, כשהיה לומד גמרא, היה לומד דף בעיון, ואח"כ היה חוזר אותו הדף בדיבור לבד, והיה מחבב הדיבור של הגמרא בלי עיון" (שארית ישראל שער ההתקשרות ד"ז).

★

"ואמר מו"ר(הוה"ק הרבי ר' שמחה בונם מפרשיסה) זלה"ה, שסברת הרבי מלובלין הוא כמו סברת הר"ן ז"ל בהלכות". (רמתיים צופים, תדא"ר פ"ה אות ס').

★

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, שאיש אחד בא להחזרה מלובלין זי"ע וביקש ממנו שילמדנו איך למות. ענה לו החוזה: עד שאתה מבקש שאלמדך איך למות תבקשני שאלמדך איך לחיות, ובמילא כבר תדע איך למות. הפטיר אדמו"ר זי"ע ע"ז: שבמילא לא ימות, שצדיקים במיתתם קרויים חיים. (אוה"ח ח"א ע' 30).

★

שמעתי מאבותי הקדושים זי"ע, כי כאשר רבה הלחץ זו הדחק בבית מדרשו של רבינו איש אלקים החוזה מלובלין זי"ע (כאשר עינינו רואות גם עתה, בבית מדרשו העומד עוד, קטן מהכיל, בפרט לאלפים אנשים אשר באו בצלו צל הקודש),

ואלי' הוא פנחס א"כ הוא מוסמך ממש רבנו ושפיר ידע כל התורה כולה וזה כוונת המדרש פליאה הרוצה לידע שפנחס זה אלי' יראה מ"אלה הדברים' ושם נאמר 'הואיל משה' לרמז 'הואיל' אותיות 'אליהו', ואיך יוכל ללמד את בניי הרי התורה לא בשמים הוא, על כרחך צ"ל שאל"י הוא פנחס אשר קיבל ממש והוסמך על ידו ואז יוכל ללמד את בניי תורת ה' תמימה.

(תורת מהרי"ץ)

בהעדר ביהמ"ק כאשר לא זכינו להקריב קרבנות על המזבח לרצון לפני ה' יש עצה שתהא אמירה שלנו כאילו הקרבנו קרבנות, כמ"ש העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וזה הפי' לאמר.

(הגיון ליבי)

הובא בס' דמשק אליעזר מדרש פליאה

הרוצה לידע שפנחס זה אליהו יראה מ"אלה הדברים". ובש"ך עה"ת פירש רמז ע"ז 'הואיל' משה - אותיות 'אליהו', שלעתיד יבאר את כל

הקשה בילקוט ראובני, איך אליהו מעיד ברקיע על מעשה בני אדם והלא הוא רק עד אחד והתורה אמרה ע"פ שנים עדים יקום דבר. ויתרין בס' שמנה לחמו ע"י דברי הוזהר הק' פר' אחרי, שבשעה שהרג פנחס את זמרי פרחה נשמתו ונכנסה בו נשמות נדב ואביהוא ומכיוון שפנחס זה אליהו הרי יש בו שני נשמות של בני אדם ולכן יכול להעיד ונחשב עדותו כעדות של שני אנשים, וזה דוקא אם נאמר שאליהו זה פנחס אז נחשב לשני עדים וזה

אויף שבת

אם אחד עמד על החלון בשבת קודש בסעודתו, ושבר לאונסו או בשגגה את זכויות החלון, בשמעו (הרה"ק מלובלין) קול שבירת הזכויות, היה דרכו לומר: "ברכה לראש משביר ולמחרת יושלם" עכ"ל. וצריך לזכור, כי בשלמא מה שאמר ברכה לראש משביר היה להמתיק הענין, לתת לו ברכה כדי להסיר מעליו הדינים, כי שגגה יצאה מלפניו בחילול שבת קודש, אמנם מה שסיים "ולמחר יושלם" הוי ח"ו כעין דברי חול בשבת, ומה כוונת הקודש בזה, ע"כ נראה לי (מלבד שהיה לו סודות ויחודים בל דיבור) ע"פ הלכה, כי באמת היה מקלקל בשבירת הזכויות, ופטור בודאי מחילול שבת, אמנם אם השיג ברכה ע"י מרבו הקדוש, הוי אצלו שוה הרבה. ושוב הוי כחילול שבת, ע"כ הגיד "ולמחר יושלם", וכיון דהוי פסידא דממונא, בודאי שוב הוי מקלקל, ולא ניחא ליה, ושוב פטור. (ד"ת להרה"ק ממונקאטש ז"ע ח"ב או"ח ק"ל).

★

"נוהגים היו אצל הרה"ק ה"חזקה" מלובלין ז"ע שבמוצאי יום הכיפורים נכנסו אליו כמה אנשים לשאול איך היתה ה"חתימה" שלהם, ולכמה מהם היה משיב. פעם נכנס אליו הרה"ק הרבי ר' בונם - שברבות הימים היה הרבי מפרשיסחא - לשאול על "חתימתו", השיבו ה"חזקה": "בשנה זו תפסיד את כל מעותיך". וכן היה, באותה שנה היו כל בני ביתו, אשתו וצאצאיו, חולים גדולים. והוציא את כל רכושו, שעלה לאלף ותנש מאות רובל - סכום גדול בימים ההם - על רופאים ורפואות, ולא נשאר לו מאומה במה להתפרנס. ונסע לוורשא, אולי יזמין לו ה' איזו פרנסה, והתאכסן, כדרכו בימי עשרו, במלון נהדר, כי היה מפונק גדול, שהה שם איזו שבועות, אכל ושתה במלון, ובכיסו אין פרוטה. נצטער מאד הר"ב שלא יהיה חס ושלום חילול ה' על תלמיד חכם כמותו שלא יושלם, ובכה מאד במר נפשו. בתוך כך נכנס אליו משרת המלון לשאלו מה יסעוד היום, בשר אוז או מין אחר, ומשאלה זו בכה עוד יותר. כשפסק לבכות, בא אליו שליח מהגבירה המפורסמת תמור'ל בהצעה שיהיה קופאי בעסק הפרופינציה שלה, והיא תשלם לו משכורת שש רובלים לשבוע, אמר הר"ב: משמע שכבר עזר לי השי"ת, ופתח לי בחזרה שערי הצלחה, ומכיון שכן הרי אני שוב ר' בונם כבתחילה, ובכן איני רוצה להיות פקיד שבועי ("א וואכן מענטש") ואני רוצה להיות שותף בהעסק. כששמעה הגבירה תשובת ר' בונם, חרה אפה על "העזתו", ולא שלחה אליו שוב

תמיד להעלות הקדושה ולהפיל את הסטרא אחרא, והרשעים פועלים להעלות הסט"א ולהפיל הקדושה. וזה נרמז כאן "צידונים" - היינו הרשעים הרוצים לצוד נפשות ישראל, יקראו להרמוז - זה היצירה שמחברים ומחריב את כל השומע לו הוא קורא שרין ר"ת שימאל ר"ם ימין נופל, כי זה כל צוננם להחריב הקדושה ח"ו, והאמורי - היינו הצדיקים שמשבחין תמיד להשי"ת מלשון: אתה האמרת, "קרא לו שניר" - ר"ת שימאל נופל ימין ר"ם, כי מגמתם שיתעלה שם השם ותיכנע הסט"א.

(ויגד יעקב)

דבר. אבל ר' בונם בגודל אמונתו ישב כבר בהשקט ובשלוה על התורה והעבודה, ובטח בהשי"ת שבודאי כבר עזר לו. אחר כמה ימים שלחה הגבירה להודיע לו כי היא מרוצה שיהיה לה שותף, ואף נתנה לו סכום כסף חשוב לשלם את כל חובותיו. ובאותה שנה הרוויחו בהעסק סכום גדול. נסע ר' בונם בחזרה להרבי מלובלין, ומיד בפתחו את הפתח אמר לו הרבי: "אמנם אמת הדבר שכן היה נגזר עליך כאשר אמרתי, אבל על בכיות ודמעות לא דברנו". (אויסוויינען זיך האבען מיר נישט גישמועסט). (סיפורי חסידים מועדים ע' 10).

★

"שמעתי שבימי רבינו הקדוש מו"ה רבי יעקב יצחק מלובלין זצ"ל, היה איש אחד אשר היה כלי וקמץ מאד שלא נתן צדקה מעולם. ופ"א היה אתד מבני ביתו צריך לרפואה, וגיסו של האיש הנ"ל היה מחסידי לובלין, ונסע אז לרבינו מלובלין, והכניס בלב הכלי אמונה, שישלח ג"כ פדיון לרבינו, ויהיה להילד רפואה. וכן עשה. וכאשר רבינו מלובלין פתח הקוויטל אמר לשון הגמ' (ר"ה ד:): האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, על כן מהיום והלאה יהיה ידו פתוחה לצדקה ופתו יהיה מצויה לעובדי דרכים. וכן היה נעשה אותו כלי נדבן גדול לצדקה". (כתבי רבי אברהם, מובא בס', "מעשה השם" דינוב ח"ב ע' שלא).

★

"מעשה שהיה אצל חסיד מחסידי לובלין ז"ע, שבא על יום הכיפורים להרה"ק מלובלין ז"ע, והלך לישון מעט, שיהיה לו ישוב הדעת על יום הקדוש והנורא, וישן כל הלילה וכל היום דיום הקדוש עד קרוב לעת ערב. וכשראה זאת שהבעל דבר רצה להפיל אותו לעצבות רח"ל, נזכר ואמר: לאמיר זיין ליסטיג, גיפאסט האב איך דאך (אהיה בשמחה, הרי סוף כל סוף צמית). וכשבא להרה"ק אמר: שזה היה נסיון מן השמים שהיו רוצים ליתן לו איזה מדריגה ומקודם היו נותנין לו זה הנסיון, וכיון שעמד בזה הנסיון ולא בא ליאוש ועצבות ניתן לו זה המדריגה כי לפעמים מנסין את האדם ונדמה לו שא"א בשום אופן לעשות כלום". (שומר אמונם דף ע"א). "קשה סילוקן של צדיקים כשריפת בית אלקינו", ויהי ביום המור והנמהר ט' באב - בו נשרפה בית אלקינו - שנת תקע"ה בהיות רבינו הקדוש בן שבעים שנה עלתה נשמתו הטהורה לנגזי מרומים. ויה"ר שישיפע עלינו ממרומים שפע רב ברוך, ובזכותו הגדולה נזכה בקרוב ממש לבנין ביהמ"ק אכ"ר.

זיעועכ"א

בערבה מול סוף

איתא בס' רב ייב" על הכתוב 'בערבה מול סוף'. כי באמת צריך האדם לעשות כל מעשיו לשם שמים ואף בענייני העוה"ז כאכילה ושתיה שהם עניינים גשמיים כי מוכרח לעשותם לצורך קיום חייו וקיום העולם, אבל צריך לחשוב בדעתו שעושה כל זאת לתכלית הטוב שיצא מזה ושיהי' כח לעבוד את השי"ת בתורה ובתפילה ובקיום המצוות. וזה נרמז כאן 'בערבה' - מלשון מתיקות ועריבות, כשאדם

עוסק באחד מענייני הנאות העוה"ז הערבים לגוף האדם צריך לחיות מחשבתו 'מול סוף' היינו התכלית והסוף שיצא מזה שיהי' לו כח לעבוד את בוראו כראוי.

(שם)

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל

יש לדקדק, מדוע כתיב אל כל ישראל ולא אל בני ישראל כמו בכל התורה. וי"ל, דאיתא בגמ' בשעה שאמר משה משנה תורה, זה היה בתוך ימי אבלות ממותת אהרן, לפי השיטה שניסן הוא ראש לחדשים לכל דבר, ופרץ בגמרא, והרי היה משה אבל אחר אחיו ואבל אסור בת"ת, ומשני שם, כיון שרבים צריכים לו מותר בת"ת. והשתא אתי שפיר, אלה הדברים וכו' ואם תקשה הרי היה אבל ואסור בד"ת לכן כתיב אל 'כל' ישראל וכיון שדיבר לרבים ורבים צריכים לו ממילא מותר בד"ת.

(מדרש יונתן)

אלה הדברים בעשתי עשר חודש דיבר משה וכו'

פירש רש"י מלמד שלא הוכיחו אלא סמוך למיתה וכו'. ופלא הוא, כי מי שרואה חבירו או בנו שלא נוהג כשורה יחכה עד שיהי' סמוך למיתה ואז יוכיחו? הרי החוטא יוסיף על חטאו?! ועוד, הרי כתיב 'הוכח תוכיח את עמיתך', ודרשינן אפילו מאה פעמים, ומדוע כתב רש"י הק' שלא יהי' מוכיחו וחוזר ומוכיחו. וי"ל שודאי צריך להוכיחו אלא יעשה זאת ברמז ובאופן כללי וכמ"ש בפרשת יתרו אלה הדברים אשר דיבר משה לא פחות ולא יותר כלומר שדיבר רק ברמזים קלים, אבל סמוך למיתה או דיבר בפרוטרוט, וכמו שכתוב בפסוק הראשון הכל ברמז אבל אח"כ דיבר משה באריכות כמ"ש בהמשך הפרשה.

(מהר"ם שיף)

אלה הדברים

איתא בספח"ק, שספר דברים הוא כולו ספר מוסר, והיו צדיקים שלמדו בכל יום פסוקים מספר דברים. ואמרו חז"ל שאם אדם מקיים את התרי"ג מצוות הוא זוכה שהכל נהפך לברכות. ומביא רבי מיכאל דב וייסמנדל זצ"ל בספרו 'תורת חמד', שאם יספור אדם מאות ב' של דברים - תרי"ג אותיות, יגיע לאות ר'. ויספור עוד תרי"ג אותיות יגיע לאות כ'. ויספור עוד תרי"ג אותיות יגיע לאות ה' - שזה ב"ד כ"ה. לרמז על הנ"ל שעי"י קיום המצוות נהפך כל המוסר לברכה.

(תורת חמד)

והצרות ודי זהב

פירש רש"י וחצרות זה מחלוקת קרה. ודי זהב זה חטא העגל. והקשו המפרשים הרי חטא העגל היה לפני מחלוקת קרה. ויתרין שמשנה רבינו רצה ללמד זכות על עם ישראל כשחטאו בעגל, ואמר להקב"ה: אתה צוית בהר סיני לא יהי' לך אלוהים אחרים, רק לי צוית בלשון יחיד ולא להם ולכן נכשלו בחטא העגל. אבל קרה בא ואמר 'כל העדה כולם קדושים' כולם" שמעו בסיני עשרת הדברות וא"כ חזר הקטרוג על בני". ולכן ע"י 'חצרות' - קרה, חזר ודי זהב - העגל. ועי"י שפיר מובן המדרש פליאה: אלה הדברים זהו שכתוב אלה עשית והחרשתי דמית אהיה כמוך אוכיהך. אלה - היינו מה שאמרו אלה אלוהיך ישראל, עשית - עשו העגל, החרשתי - אמר ה' שתקתי וסלחתי כדברי משה, דמית אהי' כמוך - שבא קרה ואמר שכולם כמוך ששמעו בהר סיני, א"כ חזר הקטרוג של חטא העגל וא"כ אוכיהך ואערכה לעיניך - אוכיה מוסר שוב על חטא העגל.

רב לכם טוב את ההר הזה פנו וסעו לכם צפונה

אמרו חז"ל בסוכה נב. מי שגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, וא"כ בעוה"ז יש לצדיק מריבה גדולה עם היצירה שמתחדש עליו בכל יום, ופירש מהר"ש אלגז שהקב"ה אומר לצדיקים: רב לכם - לטרוח בעוה"ז, ל"סוב" - את היצירה שנקרא ההר הגדול שלצדיקים נדמה להם כהר, פנו לכם - לעוה"ב, צפונה - ליטול רב טוב הצפון לכם.

(חות יאיר)

מוזכר בחומש דברים שצריך ב' עדים להעיד.

וזה פירוש המדרש פליאה הרוצה לידע שפנחס זה אליהו למדנו בחומש דברים ששם כתוב הדין שצריך ב' עדים להעיד ואילו אליהו לא פנחס איך אלי' מעיד יחיד אלא ע"כ פנחס זה אליהו שבו נשמת נדב ואביהוא והוי שני עדים. (אשי ישראל)

צידונים יקראו להרמוז שריון והאמורי יקראו לו שניר הובא בס' אוהב ישראל כי הצדיקים כל עבודתם

זולתי כלב בן יפונה וכו' לו ולבניו

כתב רבי יעקב עמדין, למה לא הזכיר כאן את יהושע שהלך עם כלב ושניהם דברו טוב. אלא משום שיהושע לא זכה לבנים זכרים (מגילה יד:) ממילא לא היה יכול לומר לו ולבניו ואע"ג שהיה לו בנות אולם לא נתקיימה נחלתו ביד בניו כי הן נשאו לאחרים ועבר רכושן לאחרים.

(כרם שלמה)

ראה החילוני תת לפניך את סיוחן

דרשו חז"ל בע"ז כה, שעמדה לו חמה למשה רבנו במלחמת סיוחן כשם שעמדה אח"כ ליהושע. וצריך להבין מדוע אצל יהושע נאמר בפירוש שאמר שמש בגבעון דום, ואצל משה לא מוזכר בפירוש שהעמיד השמש. וי"ל שאצל משה אין חידוש כי פני משה כפני חמה, אבל יהושע שפניו כפני לבנה זה חידוש גדול שיכול להעמיד השמש.

(פני דוד - חיד"א)

שמש בגבעון דום

יש לדקדק, מדוע אמר דום מלשון שתיקה, ולא אמר עמוד. וי"ל שכח השמש הוא ע"י שאמר שירה וברגע שמפסיק מלומר שירה אינו יכול להמשיך וללכת. ולכן אמר 'דום' מלשון שתיקה כמו וידום אהרן, ואז ממילא לא יכול להמשיך.

(רבינו בחיי)

דבר משה אל כל ישראל ככל אשר ציוה ה' אותם אליהם

יש להבין מה החידוש כאן הרי בכל התורה מצינו שאמר משה לישראל מה ששמע מפי ה' ונצטוו לאמר להם. ונראה עפ"י המדרש תנחומא, כשהתחיל משה לאמר 'אלה הדברים' אמרו לו ישראל הרי במצרים אמרת שאתה כבד פה ועכשיו הנה אתה מרבה לדבר. וקשה על דבריהם למה רק עכשיו תמהו על זה והרי הוא מדבר אליהם כבר מ' שנה במדבר. אלא נראה שעד עכשיו ידעו ששכינה מדברת מתוך גרונו ולכן אמר לישראל בשפה ברורה ונעימה, אבל עכשיו במשנת תורה שאמר דברים מעצמו לכן תמהו, הרי עכשיו אין השכינה מדברת מתוך גרונו אלא אומר מפי עצמו ואין דיבר בשפה ברורה, לכן אומר הפסוק שגם עתה דיבר בנעימה בלי גמגום כמו שדיבר כאשר ציוה ה' לאמר להם - כשהיתה שכינה מדברת מתוך גרונו וגם עכשיו שדיבר מפי עצמו היה בדרך נס מן השמים.

(כתב סופר)

הואיל משה באר את התורה

וקשה, הרי עכשיו בפרשה זו אינו מבאר המצוות ורק אומר מוסר לבני ורק בפ' ואתחנן מבאר המצוות. וי"ל דהנה ידוע מספח"ק שחייב אדם לשוב בתשובה קודם שלומד תורה, ואמר החזוה מובלין ז"ע, שמי שלומד תורה מבלי לשוב על חטאיו עליו הכתוב אומר 'ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר קודם שלומדי הקדים משה לאמר להם דברי מוסר קודם שלומדי המצוות, כי רצה שישונו על חטאיהם ואח"כ ילמדו המצוות, וזהו 'בעבר הירדן הואיל משה באר', ואין התחיל לבאר - ע"י שיחזרו בתשובה קודם הלימוד. (מאור ושמש)

באר את התורה

כתב רש"י בשבועים לשון פירשה להם. יש לבאר מה רצה רש"י הק' להדגיש בזה. דהנה בתחילת הפרשה כתב רש"י שמשוה רבינו מנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום לפיכך סתם את הדברים והזכירם רק ברמז מפני כבודן של ישראל, וכונתו שלא ישמעו אומות העולם את עוונות של ישראל, ולזה כתב רש"י הק' שמכיון שעכשיו התחיל משה לבאר התורה בשבועים לשון היו גם האומות העולם יכולים להבין את התורה על כן נאלץ לסתום את דברי התוכחה בפניהם כדי שהם לא יבינו אותם.

(באר מים חיים)

ויאמרו טובה הארץ מאד מאד

והביא רש"י הק' מי הם שאמרו טובה הארץ, יהושע וכלב. ותמה הרמב"ן, איך האשימו את בניי שלא האמינו ליהושע וכלב, הרי היו רק שניים כנגד עשרה שאר המרגלים והרי אחרי רבים להטות. ונראה ליישב, דהנה אמרו חז"ל 'מילתא דעבידא לאגלויי לא משקרי בה אינשי' ונכון יותר להאמין לאומר דברים שעתידים להתגלות מלהאמין לאומרים דבר שלא יתגלה כלל. והנה יהושע וכלב ששכחו את הארץ שטובה מכל הבחינות הם העידו על דברים העתידים להתגלות כאשר יגיעו לשם, אבל שאר המרגלים שאמרו 'נתנה ראש ונשובה מצרימה' כי רצו להסית את ישראל מלבא לארץ, א"כ דבריהם כמילתא דלא עבידא לגלויי כי אם לא יגיעו לארץ לא ידעו אם הם דברו אמת. וזה שהוכיח משה את ישראל שהיה להם להאמין לדברי יהושע וכלב שבטוח שלא ישקרו כי הם אמרו דברים העתידים להתגלות ואעפ"כ לא אבינם להאמין להם לעלות לארץ.

(מהר"ל דיסקין)

גם בי התאנף ה' בגלגלים

וקשה, היכן מצינו שהתאנף ה' על משה בעון המרגלים ובעבור זה לא נכנס לארץ, הרי הסיבה שלא נכנס היה בעון מי מריבה. וי"ל, דהנה דרשו חז"ל בפסוק 'ויבכו העם בלילה ההוא' שאותה לילה נקבע אז בכיה לדורות כי היה אז ליל ט' באב שנחרבו בו ב' בתי מקדשים, והנה איתא בסוטה ה, דאילו היה משה נכנס לארץ והיה בונה את ביהמ"ק לא היה הבית נחרב לעולם כי שום אומה לא שלטו במעשה ידיו ואם נגזר כבר בשביל המרגלים ב' החרבנות א"כ לא היה משה יכול להכנס לארץ לבנות ביהמ"ק, אולם במי מריבה נתן ה' למשה הזדמנות לקדש שמו יתברך באופן כזה עד שבקידוש ה' גדול היה נמחל לישראל עוון המרגלים, וכיון שמשוה לא קידש שם ה' - אז במי מריבה נשארה הגזירה שלא יכנס לארץ כדי שיתקיים הגזירה.

(אור החיים הק')

הבו לכם אנשים חכמים

בימי האבן עזרא היה מעשה בשני אנשים שהלכו ביער, לאחד היה ג' חלות ולשני הי' ב' חלות, ונפגשו באחד שלא אכל ג' ימים וביקש לאכול עמהם. אחר האוכל הוציא ה' זהובים שיתחלקו ביניהם, מי שהיה לו ג' חלות ביקש ג' זהובים, ומי שהיה לו ב' חלות ביקש לחלק הכסף שזה בשוה, כי הרי אכל יחד איתם ולא הקפיד לאכול יותר מחלקו של בעל הג' חלות. פסק להם האבן עזרא שבעל הג' חלות יקח ד' זהובים ובעל הב' חלות יקח זהוב אחד. כאשר התפלאו על פסק הדין הסביר להם, היה ה' חלות וג' אנשים א"כ כל חלה התחלקה לג' אנשים וכל אחד אכל שליש ממנה. ובחמש חלות יש חמשה עשר שלישים, וכל אדם אכל ה' שלישים, לזה שהי' ג' חלות היה לו ט' שלישים ואכל רק ה' והד' נשאר לאורח וזה שהיה לו ב' חלות היינו ו' שלישים, וה' אכל הוא כמו כל אחד ונשאר מלחמו לאורח רק שליש אחד.

לא תכירו פנים במשפט

הנה איתא בפרקי אבות כשיבא לפניך בעלי דינים יהיו בעיניך כרשעים וביציאתם יהיו בעיניך כצדיקים שקבלו עליהם את הדין, ואמרו חז"ל במגילה כח אסור להסתכל בפניו של רשע, וזה נרמז כאן: 'לא תכירו פנים' אל תסתכלו בפני הבעלי דינים בשעת המשפט כיון שאז הם עדיין רשעים וכשיצאו תוכל להסתכל בפניהם שהם כצדיקים שקבלו עליהם את הדין.

(אגרא דכלה)

עו"ל אפילו השופט הוא צדיק גדול ויכול להסתכל בפניו של הבעל דין וידע אם הוא אומר אמת או משקר, אמרה תורה אל תסמוך על זה ולא תכירו פניו של הבעל דין אלא עשה לפי משפט התורה.

(תפוחי חיים)

וחצרות ודי זהב

ברש"י פירש 'וחצרות' במחלוקת של קרח. ויש לרמז דהנה פעמים רבים הולכים לערוך מגביות לדברים שבקדושה, ואולם אין מצליחים לגבות את הסכומים הנצרכים, בהיות שהשטן מסית את המתבקשים, מבלי ליתן צדקה לדברים שבקדושה. שונה הדין כאשר ישנו איזה מין מחלוקת על זה אין צריך לערוך מגביות, ושם משיגים את הכסף בניקל, ללא שום טורח, כי הרי המחלוקת הוא עצת היצר שם גם מסית את האחרים שירימו את נדבתם עבור המחלוקת. וזהו 'וחצרות למחלוקת של קרח ודי זהב' כי למחלוקת יש בכל פעם די זהב וכסף להחזיק בו.

אלה הדברים

איתא ברש"י הק' אמרן רק בלשון רמז, "במדבר, בערבה", ולא פירש מה עשו שם, מפני כבודן של ישראל, ויש להבין הרי בהמשך הפרשה הוא כן מפרש ומפרט הייטב את כל מעשיהם הלא טובים שעשו, וא"כ למה כאן אמר זאת רק ברמז.

וי"ל שכוונת משה הי' להחזירם בתשובה וזה עשה בהזכירו הרמז של חטאיהם, ואחר שחזרו בתשובה מאהבה, ועוונותיהם נהפכו לזכויות, אז פירט מעשיהם שיעלו לחשבון המצוות.

(הרה"ק ר' אלימלך מגורדיסק זצ"ל)

אלה הדברים

עוד ירמזו על דרך מה שאמרו בגמרא (יומא יט.) אמר רבא ודברת בס' ולא בדברים בטלים ע"כ, מכאן שאסור לדבר זולת בדברי תורה ויראה, והודיע הכתוב כי משה רבינו ע"ה אלה הם הדברים אשר דיבר כל ימיו מעצמו, לבד הדברים אשר צוה מה' לדברם, הא למדת שקיים ודברת בס', ודבריו אלה כל רואה יעיד כי כלן דברי תורה וחכמה ומוסר, וברמז בס' ר"ת בראשית מאמתי.

(אור החיים הק')

באר את התורה

ברש"י הק' בשבועים לשון, מדוע היה צורך להסביר את התורה בשבועים לשון, אלא ידע הקב"ה שישאל יחטאו וילכו לגלות בין כל האומות, ולכן פירש להם את התורה בכל הלשונות שבכל מקום שישגועו, יבינו את השפה של אותו אומה, ויכולו ללמוד תורה בשפה של המדינה הוא.

(חידושי הרי"ם)

ענבי הגפן בענבי הגפן

שלוחה בזה קדם המחנך הותיק והגדול מורה דרך השם לילדי תשב"ר, המסור בלו"נ בחינוך ילדי ישראל לתורה ויר"ש הרב יוסף יצחק חשין שליט"א לרגל שמחת נישואי בנו

יה"ר שיזכה לראות ולרות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח לאורך ימים ושנות חיים בבריות גופא ונהורא מעליא בהמשך עבודת הקדש - ישא ברכה מאת ה' וירא ברכה והצלחה בעמלו מתוך נחת והרחבת הדעת, אכ"י

ה'תשנ"ח ה'תשנ"ח ה'תשנ"ח

ברכות מצל שוב

מעומקא דליבא שלוחות בזה למחנך החשוב

הרב נחמן פולק שליט"א

לרגל שמחת הכנס בנו

לנועם עול תורה ומצוות

יהא רעוא שיזכה וירור רוב תענוג ונחת דקדושה מכל יוצאי חלציו ותלמידיו כבניו לאורך ימים ושנים טובות מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

ה'תשנ"ח ה'תשנ"ח ה'תשנ"ח

סיום מסכת סוכה בכתת מכינה לשיבה

תלמידי מכינה לשיבה סיימו מסכת סוכה שנלמדה בטו"ט ע"י המג"ש הרה"ג ר' יחזקאל יעקובס שליט"א, והתלמידים נבחנו ע"כ בהצלחה מרובה.

בסיום נתכבד הרה"ג ר' שלמה בנימין קורשון שליט"א לשאת דברים ברום שגב לימוד התורה.

מבצע טוהר הלשון בכתות א' ב'

מבצע טוהר הלשון נערך בכתות א, ב, לדבר רק בשפה טהורה ולהקפיד על שפת האידיש גם בביתם, התלמידים תוגמלו במטבעות, ובסוף כל שבוע נערך יריד בו ממשו התלמידים את זכויותיהם ע"י קניה לפי ערך המטבעות שברשותם.

יו"ל קונטרס שמעתתא שו"ת על פרשיות השבוע לשנת תשפ"ה

ברוב פאר והדר התרגשו התלמידים לקבל לידיהם את הקונטרס שעמלו ע"כ כל השנה בהכוונת ובהדרכת המג"ש הרה"ג ר' שמואל צבי גנץ שליט"א באירוע כיכד בנוכחותו הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א במח"ס פרדס יוסף על התורה.

מעמד חלוקת תעודות 'חתני' ו'סגני' המשנה

בכתות ה' ו' התקיימו חלוקת תעודות ופרסים לאחר שעמלו ונבחנו בע"פ ובכתב בהבנה וגירסא על כל מסכתות פסחים ושבט, וכן עמדו במבחן מקיף ומסכם ע"י המנהל שליט"א במעמד התכבדו הורי החתנים והסגנים לתת לתלמידים את התעודות.

חלוקת פרסים בכתות ד' על הבחנם בע"פ עשרות פרקי משניות

המחשת טבילת כלים בפרשת מטות בכתות הגן

